

Robert Fabbri

Vespasianus

IX

Keizer van Rome

Karakter Uitgevers B.V.

HOOFDSTUK I

Titus Flavius Vespasianus had het vreemde gevoel dat hij hier eerder was geweest. De situatie leek in zijn ogen zoveel op die van een incident tweeëntwintig jaar eerder, dat hij zich niet verbaasde over de indruk dat de tijd zich herhaalde. Bijna elk detail kwam overeen: de legioenen en hulptroepen in slagorde, wachtend op het bevel om de aanval te beginnen; het doel zelf: een kleine nederzetting op een heuvel met rebellen die zich tegen het Romeinse gezag verzetten; en dan de mogelijkheid dat de leider van de rebellen zich in het omsingelde stadje bevond. Het leek griezelig veel op de belegering van een heuvelfort in Britannia tijdens het tweede jaar van Claudius' invasie, toen hij, Vespasianus, had gehoopt de aanvoerder van de opstandelingen, Caratacus, gevangen te nemen. Het was allemaal hetzelfde, op één detail na: toen was hij een legaat geweest die één enkel legioen aanvoerde, de Tweede Augusta, met de bijbehorende cohorten hulptroepen. Nu was hij generaal en stond aan het hoofd van drie legioenen met hulptroepen, naast contingenten geleverd door loyale, lokale vazalvorsten. Een daarvan was Herodes Agrippa, de tweede van die naam en koning van Galilea. Een andere was Vespasianus' oude bekende Malichus, koning van de Nabatese Arabieren. Alles bij elkaar voerde hij een leger van vijfenveertigduizend man aan. Dat was een reusachtig verschil; bijna net zo groot als het verschil in klimaat tussen het vochtige eiland en dit land van de Joden. Vespasianus peinsde daarover terwijl hij zijn zoon en onderbevelhebber Titus in een wolk van stof aan zag komen rijden, op weg naar hem en zijn metgezel, die rechts van hem rustig op zijn paard zat. Vespasianus kon zich niet meer herinneren wanneer het voor het laatst meer dan een spatje had geregend,

terwijl hij al drie maanden in dit droge deel van het rijk zat, dat tegen Rome was opgestaan.

Het was gewelddadig geweest; gewelddadig en vernederend. Nog maar een jaar geleden was Cestius Gallus, toen gouverneur van Syria, naar het zuiden naar Galilea en Judaea gemarkeerd in een poging de ontluikende opstand neer te slaan. Hij leidde de Twaalfde Fulminata, aangevuld met contingenten van de drie andere Syrische legioenen en hun hulptroepen, ruim dertigduizend man in totaal. Aanvankelijk boekte hij succes, hij heroverde Acco in westelijk Galilea, en trok vervolgens naar het zuiden naar Caesarea en Jaffa in Judaea, waar hij bijna negenduizend rebellen afslachtte. Maar vervolgens ging het mis; hij trok zich terug, naar eigen zeggen omdat zijn aanvoerlijnen bedreigd werden, net toen hij op het punt stond Jeruzalem te gaan belegeren. Tijdens die terugtocht liep hij in een hinderlaag bij de pas van Beth Horon. Meer dan zesduizend Romeinse soldaten sneuvelden die dag en bijna twee keer zoveel raakten gewond. De Twaalfde Fulminata was bijna vernietigd en de adelaar kwam in vijandelijke handen. Gallus bracht schande over zichzelf door de resten van zijn leger in de steek te laten en naar Antiochië in Syria te vluchten, terwijl de provincie, aangemoedigd door deze triomf, nu volledig in verzet kwam. De Joodse opstand werd aangewakkerd door leiders die beweerden dat de Joodse god voor de overwinning had gezorgd en dat het daarom vanzelfsprekend was dat het hun zou lukken om de Romeinen uit hun land te verdrijven.

Keizer Nero had zich tot Vespasianus gewend om de Joden duidelijk te maken dat dat een onzinnig idee was.

Het was echter niet de hulp van de jaloerse Joodse enkelvoudige god waar Vespasianus zich zorgen over maakte. Het vervelende was dat de doden in Beth Horon allemaal van hun wapens en wapenuitrusting waren beroofd, en bovendien hadden veel gewonden en zelfs de niet-gewonden hun wapens weggegooid toen ze vluchtten. Vespasianus besefte dus heel goed dat hij tegenover een goedbewapende vijand stond en niet met een povere groep rebellen te maken had. Daarnaast had hun leider, Josef ben Matthias, de opstandige gouverneur van Galilea, de gave om zijn mannen te inspireren. Vespasianus wist dat uit eigen ervaring, want hij had de man ontmoet toen hij drie jaar eerder met een delegatie naar Nero was gekomen.

Intussen wachtte hij ongeduldig op Titus met nieuws van de spionnen die voor hem werkten en die in Gabara waren geïnfiltreerd, het eerste doel in zijn campagne.

‘En?’ vroeg Vespasianus, terwijl Titus met veel vaardigheid en een hoop stof zijn paard naast zijn vader manoeuvreerde.

‘Ze weigeren te onderhandelen en houden de poorten gesloten.’

‘En Josef?’

‘Hij is er niet, vader.’

‘Niet? Hoe is hij dan weggekomen?’

‘Hij was helemaal niet in Gabara. Onze informanten hadden het mis.’

‘Jóúw informanten.’ Vespasianus zette zijn helm met hoge pluim af en vervolgens ook de vilten muts, waarna hij over zijn kale, zwetevrije hoofd wreef. Zijn zoals gebruikelijk gespannen gezichtsuitdrukking gaf de indruk dat hij net veel moeite had gedaan om zijn darmen te legen. ‘En wie is dan de commandant?’

‘Johanen ben Levi, hij is Josefs rivaal om de macht in Galilea en hij is al even fanatiek. Hij leidt de zeloten in Galilea.’

‘Zeloten?’

‘Dat zijn religieuze fanaten, het komt erop neer dat ze iedereen willen doden die niet als zij denkt of gelooft, vooral Romeinen, maar nog meer Joden die een minder fanatieke kijk op hun religie hebben dan zij. Het waren de zeloten die alle kunst en beelden in Tiberias hebben vernield omdat die in hun ogen hun god beledigden.’

‘Barbaren!’ Vespasianus walgde van dergelijk gedrag. ‘Hoeveel van die fanatici heeft deze Johanen volgens jóúw informanten onder zijn commando?’

Titus, die met zijn forse neus, intelligente, bewegelijke ogen en grote oren sprekend op zijn zevenenvijftig jaar oude vader leek, onderdrukte de pedante aandrang om zijn vader erop te wijzen dat veel van de spionnen door Vespasianus waren gerekruteerd. Hij had immers de rol van inlichtingenofficier op zich genomen na zijn aankomst in de afgesproken ontmoetingsplaats, de haven van Ptolemais. Hij was uit Egypte gekomen met zijn legioen, de Vijftiende Apollinaris. ‘Niet zoveel als we aanvankelijk dachten, ónze informanten lijken ietsjes te hebben overdreven.’

Vespasianus schudde zijn hoofd en glimlachte. ‘Het spijt me, zoon.

Ik heb lang geleden geleerd niemand de schuld te geven. Het is net zozeer mijn fout als de jouwe, meer zelfs, want het is mijn leger.'

Titus glimlachte terug. 'Bedoelt u niet "het leger van de keizer", vader?'

'Natuurlijk. Maar hij is zo goed geweest het aan me uit te lenen en de vraag is nu: hoe ga ik het gebruiken? Hoeveel gevechtsklare mannen denken ónze informanten dat er ongeveer binnen de muren zijn?'

'Niet meer dan vijfhonderd.'

'En andere mensen?'

'Zeker tweeduizend, maar minder dan drieduizend.'

'Mooi. Ik zal de aanval aan de hulptroupen overlaten, zodat ze de kans krijgen om te laten zien uit wat voor hout ze zijn gesneden. Dat zal de rest van het leger de nodige honger geven voor het vervolg van de campagne.'

Titus keek met spijt naar de stenen muren van Gabara. 'Jammer van die achterbakse rat van een Josef, het zou mooi geweest zijn om hem al zo snel te kunnen pakken. Maar goed, het is ook niet verkeerd om Johanan ben Levi in handen te krijgen, dat zal een mooi stukje nieuws zijn om in Rome rond te bazuinen. Nero zal tevreden zijn als hij hoort dat onze campagne goed is begonnen met het gevangennemen van een van de leiders van de opstand.'

'Waar Nero tevreden mee zou moeten zijn en waar Nero volgens jou tevreden mee zal zijn en waar hij echt tevreden mee is zijn drie heel verschillende dingen, dat zou je zo langzamerhand moeten weten, beste jongen. Snel goede resultaten halen stemt onze keizer niet noodzakelijkerwijs gunstig, kijk maar wat er met Corbulo is gebeurd.'

Titus zuchtte. 'Dat is waar.'

En dat was precies het probleem waar Vespasianus zich mee geconfronteerd zag: Gnaeus Domitius Corbulo, algemeen beschouwd als de grootste generaal van zijn tijd, was het slachtoffer geworden van een combinatie van zijn eigen successen en de jaloezie van Nero. Hij had een succesvolle oorlog tegen Parthië gevoerd en zo Armenia weer binnen de Romeinse invloedssfeer gebracht; het lag dan ook voor de hand dat de keizer Corbulo als zijn beste generaal naar Galilea zou sturen nadat hij het nieuws over Gallus' nederlaag had gekregen. Dat was toen hij door Griekenland reisde om mee te doen aan wedstrijden in zang, poëzie en wagenrennen, die hij weinig verbazingwekkend allemaal

won – alle achttienhonderd. De Olympische Spelen en vele andere religieuze feesten waren zo nodig vervroegd zodat Nero zijn ijdelheid kon strelen en zijn idee versterken dat hij de grootste kunstenaar en beste wagenmenner aller tijden was.

Nero had echter anders beslist. Hij had zich tot Vespasianus gewend, ofschoon hij de keizer had vertoornd door in slaap te vallen en vervolgens luidruchtig wakker te worden tijdens een van Nero's eindeloos lange voordrachten.

Vespasianus was op de loop gegaan voor het ongenoegen van de keizer en had zich verstopt in het land van de Caenii in Thracië. Hij had zijn minnares Caenis meegenomen, die hier oorspronkelijk vandaan kwam en voor het eerst voet zette in het land waar haar moeder in slavernij was verkocht toen ze zwanger van haar was. Zijn oude vriend Magnus had geraden waar hij zich verschuilde en was gekomen in opdracht van de keizer. Magnus was erbij geweest toen Vespasianus, Corbulo en centurio Faustus veertig jaar eerder gevangen waren genomen door de Caenii. Een hanger die Caenis Vespasianus had gegeven had hun leven gered vlak voordat ze zich dood hadden moeten vechten. Het stamhoofd van de Caenii, Coronus, de oom van Caenis, had het symbool van zijn stam herkend. Na hun vrijlating had Vespasianus beloofd om Caenis ooit naar haar volk terug te brengen.

Vespasianus beseftte dat als hij Nero's orders niet gehoorzaamde hij voor eeuwig in ballingschap moest blijven en altijd op zijn hoede moest zijn voor de moordenaars die de keizer onvermijdelijk zou sturen. Maar de begenadiging van de een betekende de val van een ander, zoals Vespasianus ontdekte toen hij eenmaal vergeven was en van Nero opdracht kreeg om de groeiende opstand in Judaea neer te slaan en om Corbulo op te zoeken in Corinthus. Vespasianus ging ervan uit dat de orders die hij namens de keizer voor zijn oude kennis had meegekregen instructies bevatten voor de generaal om hem te informeren over de fijnere kneepjes van de oosterse politiek en hoe de opstandelingen het best konden worden aangepakt. Maar zo was het niet: Corbulo had ter plekke zelfmoord gepleegd, in overeenstemming met het keizerlijke bevel, en stierf aan Vespasianus' voeten.

Het was een nuttig inkijkje in het functioneren van de keizerlijke geest geweest en had Vespasianus met een dilemma opgezadeld: als hij het te goed deed in Judaea zou dat de jaloezie van de keizer opwekken

en zou hij hoogstwaarschijnlijk hetzelfde lot als Corbulo ondergaan; als hij het te slecht deed, en hij ontliep executie of gedwongen zelfmoord, dan wachtte hem een lot erger dan de dood: vernedering en de afkeuring van zijn gelijken. In beide gevallen zou de opkomst van de Flavii, waar hij en zijn broer Sabinus hun hele leven naar hadden gestreefd, op zijn minst tot stilstand komen en mogelijk zelfs ten einde komen.

Hoe moest hij dus deze campagne voeren, die op het punt stond te beginnen? Hij vervloekte in stilte de laffe, ruggengraatloze keizer die naar militaire successen verlangde, maar die zelf niet het slagveld op durfde en degenen strafte die ze voor hem haalden. Hij was de eerste keizer die nooit een leger in een slag had geleid; toegegeven, zijn oom en adoptievader Claudius had alleen in naam een leger aangevoerd tijdens zijn bliksembezoek aan Britannia tijdens de eerste maanden van de invasie, maar dat was genoeg geweest om hem een triomftocht met een zekere mate van legitimiteit op te leveren. Zijn oom Gaius Caligula had met zijn bescheiden veldtocht in Germania Magna nog altijd veel meer gedaan dan Nero, en Caligula's grootse zege op de god Neptunus op de kusten van de noordelijke zee had hem ook een triomftocht opgeleverd – al was het meer een grapje van de kant van Caligula omdat hij zijn legioenen had gedwongen de zee aan te vallen toen ze weigerden aan boord te gaan van de schepen voor een invasie van Britannia. Hij had zich verkneukeld over de gezichten van de senatoren toen hij met tientallen wagens gevuld met schelpen door Rome paradeerde. Nero's eigen triomf kwam toen hij uit Griekenland terugkeerde met zijn achttienhonderd overwinningskronen, hij wilde dat niemand dat overschaduwde. Maar als Vespasianus de revolte zou neerslaan met de kracht die van hem werd verwacht, dan zou hij ernstig gevaar lopen van de kant van de man die zichzelf beschouwde als de enige mens van belang in de hele wereld.

Vespasianus meende daarom dat hij drie werkbare keuzes had, maar bij geen van drieën was zijn veiligheid gegarandeerd. Hij kon zijn plicht aan Rome vervullen en de woede van de keizer riskeren. Hij kon de campagne expres laten mislukken en de provincie in geweld laten verzinken en dan buiten bereik van Rome vluchten en hopen dat de straf niet al te zwaar zou zijn. Of hij kon... maar nee, daar wilde hij niet aan denken, hij wilde niet overwegen wat hij allemaal kon doen met het leger dat de keizer in zijn handen had gelegd.

En nu stond hij op het kruispunt. Hij haalde diep adem en keek naar Titus. ‘Als we expres falen heeft dat geen enkel voordeel voor onze familie. We moeten dus slagen en tot onze beschermgod Mars bidden dat de situatie in Rome zal veranderen zodat succes niet langer beloofd zal worden met de dood.’

Titus fronste. ‘Waar hebt u het over, vader?’

‘Ik bedoel dat ik een besluit heb genomen: we gaan deze oorlog genadeloos voeren om de opstand zo snel mogelijk te verpletteren en daarna zoeken we wel uit hoe het verder moet na onze overwinning, want ik zal niet zo gehoorzaam zijn als Corbulo.’

‘U bedoelt dat u de keizer zou uitdagen.’

‘Er komt een moment waarop iemand het moet doen. Ik zou liever niet diegene zijn, maar als ik moet kiezen tussen een zekere dood door zelfmoord als beloning voor bewezen diensten of... Nou ja, laat ik het zo formuleren: wat er ook gebeurt, ik ga het eerste alternatief niet kiezen.’ Hij wendde zich tot het groepje stafofficieren dat een eindje achter hem op orders wachtte. ‘Heren, de hulptroepen zullen het afhandelen. Prefect Virdius en prefect Gellianus, jullie twee cohorten moeten voldoende zijn om de muren in te nemen, met dekking van Petro’s boogschutters. Toon geen enkele genade, totale verwoesting. Dood iedereen in de stad boven de vijf jaar, met uitzondering van hun leider Johanan – hem wil ik levend, de rest kan als slaven worden verkocht, want de kinderen zijn te jong om zich dit te herinneren en wraak te verlangen. Zorg dat het gebeurt.’

‘Altijd met een oog voor winst,’ mompelde zijn metgezel, die de hele tijd zwijgend naast hem had gezeten. ‘Het zou doodzonde zijn geweest om niets aan de stad te verdienen. Niet dat zuigelingen veel opleveren, want de koper moet flink wat eten in ze stoppen voor ze op eigen benen kunnen staan, als u begrijpt wat ik bedoel.’

‘En ik maar denken dat je in slaap was gesukkeld, Magnus, voor een oude man is het tenslotte tijd voor een ochtenddutje. Ik keek al helemaal uit naar de klap die je zou maken als je uit het zadel zou vallen.’

Magnus krabde aan de grijze stoppels die de onderste helft van het gemengelde gezicht van de oud-bokser bedekten en keek Vespasianus met zijn ene goede oog aan vanonder de brede rand van zijn leren zonnehoed – het glazen kunstooi in zijn linkeroogkas had zijn eigen wil. ‘Nee, ik was klaarwakker. Ik kijk graag toe hoe u tot een besluit komt.’

Het is net als toekijken hoe een Vestaalse maagd voor het eerst in de anus wordt genomen terwijl ze probeert niet te schreeuwen: een hoop gezichtsgymnastiek en geknars van de tanden. Het verbaasde me bijna dat uw ogen niet volschoten van al die inspanningen waarmee u bezig leek. Ik hoop dat u geen permanente schade hebt opgelopen.'

'Met mij is alles prima, dank je, Magnus, die breukband die je me bij de laatste saturnalia hebt gegeven doet wonderen.'

De *cornua*, de grote G-vormige hoorns die gebruikt werden om signalen op het slagveld te geven, begonnen hun lage gerommel, waarna drie cohortenstandaards zakten, centuriones bevelen schreeuwden en de hulptroepen in beweging kwamen om een spektakel op te voeren voor de rest van het leger en om een stad met de grond gelijk te maken.

'Trouwens,' Magnus, keek naar de boogschutters van de vierde Syrische hulpcohort die de verdedigers van de muren schoten zodat hun kameraden veiliger konden proberen de muren te beklimmen, 'het is de juiste beslissing. Wie weet wat er allemaal in Rome gaat gebeuren terwijl u deze rotzooi opruimt.'

Vespasianus knikte goedkeurend bij de aanblik van de cohort van de Eerste Augusta, die de stad naderde in centuriën in testudoformatie, met de mannen met ladders in het midden. Over hun hoofden suisden pijlen, de verdedigers lieten zich niet zien op de muren. 'Tja, mijn broer zal ons ongetwijfeld goed op de hoogte houden. Intussen weet ik alleen dat ik die Joden zal leren wat het betekent om tegen Rome in opstand te komen. Ze zullen ontdekken wat oorlog precies betekent.'

Medelijden was een emotie die Vespasianus zich niet kon veroorloven. Samen met Titus en Magnus bekeek hij de smeulende ruïnes van Gabara, met de honderden doden die daar overal lagen, sommigen niet meer dan geblakerde mensachtige vormen. Hij onderdrukte elk gevoel van medeleven voor de vrouwen en kinderen die samen met de mannen waren afgeslacht. 'Niemand hier was onschuldig,' zei hij, neerkijkend op de lijken van beide geslachten en allerlei leeftijden, allemaal met doorgesneden keel na de methodische executie. Hij duwde met zijn teen tegen het hoofd van een jong meisje zodat hij haar gezicht kon zien, de bleke blauwe ogen die niets meer zagen. 'Als Johanan ben Levi zijn verstand had gebruikt en de poorten voor ons had geopend, dan was ik grootmoedig geweest en zou dit kind nog leven. Maar dit is de

boodschap die we naar elke plaats moeten sturen die overweegt om zich tegen ons te verzetten.'

'En als elke stad dat doet?' vroeg Magnus, en hij gaf een schop tegen een bebloede slinger naast een dode hulpsoldaat met een groot gat in zijn voorhoofd.

'Dan zijn er nog maar heel weinig mensen om te regeren in Judaea,' zei Titus, 'maar zover komt het niet. Sepphoris, twaalf mijl naar het zuiden van hier, aan de andere kant van Jotapata, heeft al een delegatie gestuurd om hun loyaliteit te bezweren. We hebben een garnizoen gestuurd om ze aan hun belofte te herinneren.'

'O, dan is het goed, dan heeft de procurator in ieder geval nog een paar mensen om buitenproportioneel zware belastingen aan op te leggen.' Magnus pakte een leren slinger op en bekeek die. 'Was dat niet hoe het allemaal begon? Of kwam het omdat we voor de verandering eens een keertje aardig waren?'

Vespasianus fronste in verwarring over de woorden van zijn vriend. 'Sinds wanneer sta je aan hun kant? Ik had nooit gedacht dat jij het voor de Joden zou opnemen, of voor wat voor volk dan ook.'

'Dat doe ik niet; er is er maar één voor wie ik zorg, dat weet u, en ik heb geen zin om het slachtoffer te worden van een akelig stuk leer als dit.' Magnus gooide de slinger over zijn schouder weg. 'Wat ik wil zeggen is dat de laatste paar procuratoren, ongetwijfeld zo opgeblazen als een pauw met grootheidswaan, deze mensen tot opstand hebben gedreven, met als gevolg dat zesduizend van onze jongens Beth Horon niet hebben overleefd, omdat de opgeblazen zak die ze aanvoerde vergat om verkenners te sturen om naar hinderlagen te zoeken. Ik zeg alleen dat terwijl mensen van uw klasse naar dit soort schijtgaten komen om zo veel mogelijk sestertiën uit de lokale bevolking te persen, het de jongens uit mijn klasse zijn die met hun bloed moeten betalen om de rommel op te ruimen.' Hij wees naar de dode hulpsoldaat. 'Zoals deze jongen hier, al was hij geen burger. Ik begrijp heel goed dat als je bij het leger gaat je een flinke kans hebt om het niet te overleven, maar dat onbelangrijke detail weerhoudt mensen er niet van om te tekenen. Maar je kunt sterven en je kunt onnodig sterven, en ik zou zeggen dat zijn dood omdat een of andere procurator een paar gouden bekers meer op tafel wilde dan zijn buurman onnodig was. Dat is alles, ik zeg het maar gewoon.'

‘Ja, goed, stop nu maar met zeggen,’ snauwde Vespasianus. ‘Het bevalt mij net zomin als jou, maar het is niet anders en we kunnen er verder niets aan doen.’ Hij wendde zich tot zijn zoon. ‘Titus, laat de doden tellen, ik wil dat het exacte aantal bekend wordt. We slaan hier voor vandaag ons kamp op, versterkt. Onze volgende stap is om te kijken hoe de mensen van Jotapata van plan zijn ons te ontvangen.’

‘Met open armen, hopelijk, zodra ze horen wat er hier gebeurd is.’

‘Niet als Josef zijn zin krijgt. Stuur een ala cavalerie tot op gezichtsafstand van de stad om een kijkje te nemen en om iedereen gevangen te nemen die ze te pakken kunnen krijgen. Hoeveel man heb je in de stad?’

‘Drie betrouwbare en twee anderen van wie ik zeker weet dat het dubbelspionnen zijn. We zouden ze tot ons voordeel kunnen gebruiken.’

‘Dat denk ik ook. Laat alle legaten van de legioenen en de prefecten van de hulptroepen een uur voor zonsondergang naar mijn tent komen.’

‘Hier zijn de resterende rapporten die zijn binnengekomen, generaal,’ zei Lutatius, een jonge tribunus angusticlavius in Vespasianus’ staf. Hij legde een tiental wastabletten op Vespasianus’ schrijftafel in het *praetorium*, de commandopost. ‘Er is alleen nog geen bericht van de ala cavalerie van de Tweede Cappadocia, die is nog op verkenning naar Jotapata.’

Vespasianus wreef over zijn slapen terwijl hij naar de stapel voor zich keek. ‘Heb je nieuws van de prefect van het kamp over de fortificaties?’

‘Prefect Fonteius heeft een rapport gestuurd. Vijf mijl van de gracht is voltooid en hij wacht nu op de Vijfde Macedonica om hun deel af te maken.’

‘Weer de Vijfde, hè? Gisteren waren ze ook als laatste klaar, ze lijken er een slechte gewoonte van te maken. Dank je, Lutatius, je kunt gaan, maar stuur de prefect van de Tweede Cappadocia naar me toe zodra hij terug is.’

Na een strakke groet draaide de jongeman zich om en marcheerde de kamer uit, als je de met een doek afgescheiden ruimte in de enorme tent die als legerhoofdkwartier diende tenminste een kamer kon noemen. Vespasianus pakte het bovenste wastablet op en begon te lezen: een droge opsomming van de toestand van de Tiende Fretensis, cohort voor cohort: aantal zieken en gewonden, aantal gedetacheerden, aantal

legionairs met verlof, aantal met garnizoensdienst en andere slaapverwekkende details. Methodisch werkte hij zich door de stapel.

‘Waarom hou je je met die trivialiteiten bezig, liefste?’ zei Caenis, die vanuit de deuropening naar hem keek terwijl hij het laatste tablet neerlegde.

Vespasianus keek op. Uit haar houding en de manier waarop ze een kristallen glas vruchtensap in haar hand hield maakte hij op dat ze daar al een tijdje naar hem had staan kijken. ‘Het helpt me om in slaap te vallen.’

Ze beantwoordde zijn glimlach, haar saffierblauwe ogen glinsterden in het lamplicht, ze waren even levendig en mooi als de eerste keer dat hij ze had gezien, even buiten Rome, eenenveertig jaar geleden. Toen was ze de slavine en secretaris van vrouw Antonia, de schoonzuster van Tiberius en moeder van Claudius, grootmoeder van Caligula en overgrootmoeder van de huidige keizer. Inmiddels was Caenis een vrijgelatene, die rijk was geworden door een leven lang de politiek van de Palatijn op de voet te volgen. Ze liep naar hem toe. ‘Soms heb ik de indruk dat je een te ijverige generaal bent.’

‘Misschien, maar ik geloof dat het beter is om te veel feiten te kennen dan te weinig. Dat zul jij ongetwijfeld begrijpen.’

‘Als het op je tegenstanders in de politiek aankomt zeker, maar als het gaat om hoeveel man van de negende centurie van de vierde cohort diarree hebben, dan zie ik dat anders.’

Vespasianus pakte het rapport op dat hij als eerste had gelezen en keek er snel naar. ‘Vier zijn het er; althans er zijn er vier ziek, maar of ze zo gelukkig zijn om alleen diarree te hebben of iets echt walgelijks wat hier in de mode lijkt te zijn, dat weet ik niet. Maar wat ik na het lezen van deze lijst wel weet is dat de Tiende Fretensis een effectieve bezetting van zesendertighonderd negenentachtig man heeft, bijna een kwart minder dan zou moeten, en in de loop van de campagne zal dat alleen maar erger worden, niet beter. Dat is nou informatie die een goede generaal volgens mij moet willen hebben.’

Caenis stond naast hem en streefde zijn wang. ‘Begrepen.’ Ze boog zich voorover en kustte hem op zijn voorhoofd. ‘Luister, ik heb interessante informatie die je aandacht van de diarreelijders van de negende centurie van de vierde cohort zal afleiden.’

Vespasianus was onmiddellijk geïnteresseerd, hij wist van zijn lange

verhouding met Caenis, die al begonnen was toen zijn vrouw Flavia nog leefde, hoe goed ze was in het verzamelen van informatie. Caenis had nooit zo lang kunnen overleven in het wespennest van keizerlijke politiek zonder haar vermogen om interessante feiten boven water te krijgen via haar netwerk van informanten en kennissen door het hele rijk. Al die informatie sloeg ze op in haar uitstekend ontwikkelde geheugen, tot ze van nut waren. Hij legde het rapport van de Tiende Fretensis terug op tafel. ‘Ga door.’

‘Gaius Julius Vindex.’

Vespasianus begreep het niet. ‘Wat is er met hem?’

Hij is van Gallische afkomst, uit Aquitania, en is momenteel gouverneur van Gallia Lugdunensis.’

‘Dat is fijn voor hem.’

‘Zeker, een groot geluk. Het is een rijke provincie en in Lugdunum zit de keizerlijke munt. Ik vermoed dat hij daar aardig aan het binnenlopen is, en daarom is het nogal vreemd dat hij deze brief heeft geschreven, die een van mijn mensen heeft onderschept en gekopieerd.’ Ze zette haar glas neer en haalde een rol tevoorschijn uit haar palla. ‘Hij is gericht aan Servius Sulpicius Galba.’

‘De gouverneur van Hispania Tarraconensis.’

‘Precies. Vindex vraagt op een nogal omslachtige manier of Galba tevreden is met hoe de dingen gaan en impliceert dat hij dat niet is.’

Vespasianus haalde zijn schouders op. ‘Ik denk dat weinig gouverneurs en senatoren gelukkig zijn met de manier waarop Nero zich gedraagt.’

‘Ja, maar zouden ze zo ver gaan om een alternatief van buiten de keizerlijke familie voor te stellen?’

‘Buiten de Julisch-Claudische dynastie?’

‘Ja. Vindex zinspeelt er tegen Galba op dat mocht hij ooit aspiraties in die richting hebben, hij op zijn steun kan rekenen, al formuleert hij het wat meer omfloerst. Vergeet ook niet dat toen Claudius stierf er meer dan een paar geruchten waren dat het beter was om een man met ervaring in het purper te hebben dan een slappeling van zeventien, en de naam van Galba dook diverse malen op. Ik heb ook gehoord dat hij de zaak heeft besproken met zijn vertrouwelingen en toen besloot dat het zijn eer te na was om het te doen. En zoals je weet is eer alles voor een man als Galba, die erg trots is op zijn stamboom.’